# MANG'ITLAR SULOLASINING BUXORO AMIRLIGIGA KIRIB KELISHI.

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Namangan filyali tarix yonalishi ll bosqich talabasi Abdurohmonov Muhammadali Nosirxon o'g'li
Mabduraxmonov732@gmail.com

**Annotatsiya:** Mang'itlar sulolasining Buxoro amirligida hokimiyatga kelishi XVIII asr o'rtalariga to'g'ri keladi. Ushbu sulola vakili Muhammad Rahimbi 1756-yilda hokimiyatni egallab, davlat boshqaruvida yangi davrni boshlab berdi. Mang'itlar davrida Buxoro amirligi siyosiy jihatdan mustahkamlanib, markazlashgan boshqaruv tizimi shakllandi. Shu bilan birga, ichki va tashqi siyosatda muhim o'zgarishlar amalga oshirildi. Mazkur davr O'rta Osiyo tarixida muhim bosqich hisoblanadi va davlat boshqaruvi hamda ijtimoiy-iqtisodiy hayot rivojida alohida o'rin tutadi.

**Kalit so'zlar:** Muhammad Raximbi Buxuro Amirligi taxtiga chiqishi va tartib sizliklarni bostirishi va tinchlik o'rnatilishi va Eron shoxi Nodir shoxbilan zidiyatlarm.

**Аннотация** Династия Мангидов пришла к власти в Бухарском эмирате в середине XVIII века. Представитель этой династии, Мухаммад Рахим Би, захватил власть в 1756 году и положил начало новой эре государственного управления. В эпоху Мангидов Бухарский эмират был политически укреплен, и сформировалась централизованная система управления. Одновременно произошли значительные изменения во внутренней и внешней политике. Этот период считается важным этапом в истории Центральной Азии и занимает особое место в развитии государственного управления и социально-экономической жизни.

**Abstract:** The Mangidov dynasty ruled in the Bukhara Emirate in the middle of the 18th century. The representative of the Etoy dynasty, Muhammed Rahim Bi,

was a wealthy vlast in 1756 and established a new era of government administration In the era of Mangidov, the Bukhara emirate was politically strengthened, and a centralized management system was formed. Significant changes in internal and external politics occurred at the same time. Etot period schitaetsya vajnym etapom v istorii Tsentralnoy Azii i zanimaet osoboe mesto v razvitii gosudarstvennogo upravleniya i sotsialno-ekonomicheskoy jizni

Buxoroda amirligida. mang‘itlar sulolasi hukmronligining o‘rnatilish Buxoro Eron bosqiniga qarshi tura olmagach, Abulfayzxon taslim bo’lish shartlari haqidagi shartnomani imzolash uchun Zarafshon daryosining bo’yiga — Nodirshoh huzuriga borishga majbur bo’ladi. Shartnomaga ko’ra, Nodirshoh oliy hukmdor, Buxoro xonligi esa Eronga mute davlat deb tan olingan. Shuningdek, Nodirshoh qo’shinlari uchun 8 yilga yetadigan 200 ming xarvor bug’doy va arpa to’plab beriladi. Bundan tashqari, Buxoro xonligi aholisidan 10 ming nafarli qo’shin to’planib, Nodirshoh ixtiyoriga jo’natiladi. Bu qo’shinga Muhammad Hakimbiyning o’g’li Muhammad Rahim qo’mondon etib tayinlanadi. Buxoroda bo‘lib o‘tayotgan tartibsizliklardan foydalangan Eron shohi Nodirshoh 1745 yilda Muhammad Rahimbiy rahbarligida Buxoroga katta qo‘shin jo‘natdi. Muhammad Rahimbiy Buxoroda viziyatni yumshatish borasida katta ishlarni amalga oshirdi. Miyonqol va Shahrisabzdagi qo‘zg‘olonlar bostirildi. Muhammad Rahimbiy davlat apparati tizimi ishlari va hukumat amaldorlarini almashtirish ishlariga jiddiy kirishdi. U deyarli barcha yirik davlat mansablariga o‘zining yaqin qarindoshlari va maslakdoshlarini qo‘yib, ularning yordamiga tayanib poytaxtda o‘z mavqyeni mustahkamlab oldi. 1746 yilda Nodirshoh o‘ldirilgach, oradan ko‘p o‘tmay Abdulfayzxon ham o‘ldirildi. Taxtga o‘tirgan Abdulmo‘min ham 1748 yilda o‘ldirildi. Uning o‘rniga nihoyatda yosh bo‘lgan Ubaydulla Sulton nomigagina taxtga o‘tqazildi. 1753 yilga kelib yirik amaldorlar, ruhoniylar va urug‘ oqsoqollarining roziligi bilan Muhammad

Rahimxon (1753-1758) taxtga o‘tirdi va mang‘itlar sulolasi hukmronligini boshlab berdi[1] Muhammad Rahimxon markazlashgan davlat tizimi tuzish siyosatini olib bordi. U yirik mulkdorlarni davlatni boshqaruv ishlariga aralashtirmay, mustaqil siyosat yurgizdi. Bu hukmdor Miyonqol, Nurota, Urgut, Kobadiyon, Boysun kabi markaziy hokimiyatni tan olmagan viloyatlarga yurishlar qilib, ularni bo‘ysundirishga erishdi. Uning davrida Zarafshonning yuqori oqimi, Jizzax, Zomin yana Buxoroga qo‘shib olindi. Muhammad Rahimxon qisqa[2] [muddat ichida juda katta hududni birlashtirgan mang‘itlarning markaziy davlat tizimini barpo etdi. 1758 yilga kelib Toshkent, Qo‘qon, Marv, Balx, Qunduzdan elchilar kelib uning hokimiyatini tan olganliklarini bildirshtadilar. Muhammad Rahimxon vafotidan so‘ng uning balog‘atga yetmagan kabirasi Fozilto‘ra taxtga o‘tqazilib, hokimiyat aslida Muhammad Rahimxonning tog‘asi Doniyolbiy otaliq (1750-1785 yy) qo‘liga o‘tdi. Doniyolbiyning hukmronligi davri markaziy hokimiyatning zaiflashuvi bilan izohlanadi. U taxtga o‘tirgan dastabki paytdayoq markazlashagan davlat siyosatiga qarshi g‘alayonlar va qo‘zg‘olonlar ko‘tarildi. Miyonqol vohasi, Shahrisabz va Kitob, Sherobod va Boysun, Hisor viloyatlarida katta-katta xalq g‘alayonlari va chiqishlar boshlanib ketdi. Dastavval, Hisorga badarg‘a qilingan yuz, kenagas, burkut, bahrin, saroy kabi o‘zbek urug‘larining amirlari bosh ko‘tardilar. Ular mang‘itlar sulolasini taxtdan ag‘darishni rejalashtirgan edilar. Doniyolbiyning amirlarni tinchlashtirish uchun qilgan harakatlari zoye ketdi. Shundan so‘ng Doniyolbiy qo‘zg‘olonlarga qarshi qo‘shin jo‘natdi va Buxoro shahri aholisining yordami bilan qo‘zg‘olon bostirildi. Isyonchi amirlarning ko‘pchiligi qatl etildi.[2] Oradan ko‘p o‘tmasdan yuz urug‘larining boshlig‘i Fozilbiy bosh ko‘tardi. Doniyolbiy qiyinchilik bilan bo‘lsa-da bu qo‘zg‘olonni ham bostirdi. Ayniqsa, 1771 yilda Shahrisabz va Xuzorda ko‘tarilgan qo‘zg‘olon davlat asoslarini jiddiy larzaga sodi. Bu qo‘zg‘olonni ham katta kuch sarflab bostirishga erishgan Doniyolbiy qo‘zg‘olonchilar rahabarlarini qatl ettirdi. Mamlakatda g‘alayonlarning deyarli

to‘xtovsiz ko‘tarilib turishi markaziy hokimiyatning obro‘sini, qudratini tushirib yubordi. Mamlkatning iqtisodiy ahvol ham nochor holatga tushib qoldi. Natijada 1784 yilda poytaxt Buxoroda ham qo‘zg‘olon ko‘tarildi. Qo‘zg‘olon bostirilgan bo‘lsa-da, Doniyolbiy 1785 yilda taxtni o‘g‘li Shohmurodga topshirishga majbur bo‘ldi.[3] Shohmurod taxtga o‘tirganidan so‘ng **“amir”** unvoni bilan hokimiyatni boshqaradi(1785-1800 yy.). U o‘z hukmronligi davrida shaharlar taraqqiyoti va obodonchiligiga, irrigatsiya va qishloq xo‘jaligi rivojiga alohida e’tibor berdi. Tarixda “Amiri ma’sum” (“Gunohsiz amir” ) nomi bilan qolgan Shohmurod o‘z davrida markaziy hokimiyatni nisbatan mustahkamlashga erishdi. Uning hukumronligi davrida mamlakatni rivojlantirishga yo‘naltirilgan to‘rtta muhim islohot- **moliya, sud, ma’muriy va harbiy** islohotlar o‘tkazildi.Avvalo,1758 yildan boshlab, amirlikda to‘la holatda (aralashmalarsiz) kumushdan iborat bo‘lgan kumush tangalar,oldingilaridan o‘zining qiymati, sifati va tashqi ko‘rinishi bilan farq qiladigan sof tilla Amir Shohmurod. adliya sohasida o‘tkazgan islohoti bilan mamlkatda sud ishlarini olib borishni birmuncha erkinlashtirdi. Manbalarga ko‘ra, amirlikdagi sud hay’ati ishlarini Shohmurodning bevosita o‘zi boshqargan. Sud ishlarini olib borish uchun maxsus sudlov qonunlari majmuasi ishlab chiqilgan bo‘lib, barcha viloyat, tuman, beklik qozilari aynan mana shu qonunlar majmuasi asosida ish olib borganlar. Umuman olganda, amir Shohmurod tomonidan o‘tkazilgan islohotlar mamlakatdagi markaziy hokmiyatni mustahkamlab, iqtisodiy yuksalishni ta’minlagan edi. Shuningdek, soliqlarning taribga solinishi, sud ishlaridagi nohaqliklarga chek qo‘yilishi, mahalliy amaldorlar ustidan nazorat o‘rnatilishi – savdo-sotiq va hunarmandchilikning, qishloq xo‘jaligining yuksalishiga sharoit yaratib bergan edi.[4] Shohmurod o‘zi idora etib turgan markazlashgan davlat tizimini yanada mustahkamlash sohasida ham ma’lum ishlarni amalga oshirdi. Uning davrida ham amirlikda bir nechta urug‘lar va ayrim viloyatlarning noroziliklari sodir bo‘lib turgan edi. Xususan, 1786 yilda Karmana

sarhadi aholisi Buxoro amiriga bo‘ysunishdan bosh tortdi. Shohmurod Karmana aholisini bo‘ysundirish uchun bir necha marta yurish qilishga majbur bo‘ldi. Karmanadan so‘ng itoat etmay qo‘ygan Shahrisabz va Xo‘jandga qilingan yurishlar muvaffaqiyat bilan yakunlandi. Mamlakatda amalga oshirilgan islohotlar va muvaffaqiyatli harbiy harakatlar natijasida ancha mustahkamlanib olgan Shohmurod qo‘shni Afg‘onistonga ham harbiy yurishlar uyushtiradi. Xususan, Shohmurod Amudaryoning o‘ng qirg‘og‘idagi ilgarigi Buxoro yerlarini qaytarib olish uchun Afg‘on amiri Temurshohga qarshi urushlar olib boradi. Bu urushlardan so‘ng Shohmurod va Timurshoh o‘rtasida sulh tuzilib, Amudaryo har ikkala davlat o‘rtasidagi chegara deb belgilandi. Amir Shohmurod 1800 yilda vafot etganidan so‘ng uning o‘g‘li amir Haydar (1800-1876 yy.) valiahd sifatida taxtga o‘tirdi. Otasi davrida Qarshining hokimi bo‘lgan amir Haydar oq kigizga o‘tqaizilib xon etib ko‘tariladi. Ammo, Haydar xon unvonini emas, balki “amir al-mo‘minin” unvonini oldi. Manbalarga ko‘ra, xutba amir Haydar nomiga o‘qilgan bo‘lsa-da, tangalar amir Haydar, amir Shohmurod va Doniyolbiy nomlaridan zarb etilgan.Otasining siyosatini davom ettirishga harakat qilgan amir Haydar o‘z hukmronligining dastlabki yillarida Buxoro hududining butunligini saqlash, Zarafshonning yuqori oqimi hududlari, Shahrisabz, Miyonqol yerlarini qo‘lda saqlab qolish uchun kurashlar olib bordi. O‘ratepani vaqtincha o‘ziga bo‘sundirishga erishdi. Amir Haydar davrida Xiva xonlari amirlik hududlariga tez-tez talonchilik urushlari qilib turdilar. 1806 yilda amir Haydar butun Buxoro ahlini qurollanishga va Xiva xoni Eltuzarga qarshi kurashishga chaqirdi hamda ularni mag‘lubiyatga uchratib, amirlik hududlaridan haydab chiqarishga erishdi. Bu urushlardan so‘ng Buxoro bilan Qo‘qon o‘rtasida urushlar boshlanib ketdi. Qo‘qon xoni Olimxon 1807, 1810 yillarda O‘ratepaga hujumlar qilib, katta o‘ljalarni Qo‘qonga olib ketdi. Bunday hujumlar Qo‘qon xoni tomonidan Jizzax va Zominga ham uyushtirilib turildi.[5] Doimiy ravishda olib borilgan urush harakatlari katta xarajatlarni talab etganligi

bois, amir Haydar qo‘shimcha soliqlar yig‘ish haqida farmon berdi. Bu esa mehnatkash aholi ahvolini yanada og‘irlashishga va amir Haydar hamda u olib borayotgan siyosatga qarshi chiqishlarga olib keldi. Mana shunday qo‘zg‘olonlar 1821-1825 yillarda Miyonqol, Samarqand va Urgutda bo‘lib o‘tdi. Amir Hayodar bu qo‘zg‘olonlarni katta qiyinchiliklar bilan, qo‘zg‘olonchilarga katta va’dalar berish evaziga bostirishga erishdi. Shahrisabz va Marv vohasi uchun ham Amir Haydar urushlar olib borishga majbur bo‘ldi. O‘z davrida Amir Haydar qo‘shni Afg‘on davlati hukmdori Shujo’ al-mulk Durroniy bilan do‘stlik aloqalarini o‘rnatgan bo‘lsa-da, Qo‘qon va Xiva davlatlari bilan Buxoro davlati o‘rtasidagi munosabatlar keskin edi. Manbalarga ko‘ra, shunday sharoitda amir Haydar hatto Turkiya sultoni Mahmud II ga yordam so‘rab murojaat etgan va uning itoatiga o‘tishga tayyor ekanligini ham ma’lum qilgan. Amir Haydar 1826 yilda vafot etganidan so‘ng uning ikkita katta o‘g‘illari amir Husayn(ikki yarim oy) va amir Umar (to‘rt oy) qisqa muddat taxtga o‘tirib, o‘z ukalari Nasrullo tomonidan o‘ldiriladilar. Shundan so‘ng taxtga amir Haydarning uchinchi o‘g‘li Nasrullo o‘tirdi. Amir Nasrulloning hukmronlik davri (1826-1860 yy.) avvalo, Buxoro amirligidagi siyosiy tarqoqlik, zodagonlarning boshboshdoqliklariga barham berish bilan izohlanadi. Amir Nasrullo hokimiyatni boshqarishda nihoyatda qattiq qo‘llik siyosatini olib bordi. O‘zining berahmlik siyosati tufayli amir Nasrullo “qassob amir” degan nomga sazovor bo‘lgan edi. Amir Nasrullo. markaziy hokimiyatni tan olmaydigan bo‘ysunmas mahalliy hokimlarga qarshi qattiq kurash olib bordi. Bu borada Shahrisabz Buxoroga bo‘ysunmay qo‘ygan eng yirik mustaqil viloyat hisoblanardi. Shuning uchun ham amirning siyosatidan anrozi bo‘lgan ko‘plab amaldorlar Shahrisabzga qochib panoh topganlar. Amir Nasrullo 1832 yilda Shahrisabzga qarshi urush boshlab, 32 marta yurishdan so‘ng 1552 yilda Shahrisabz va Kitobni bo‘ysundirishga erishadi. Amir Nasrullo Qo‘qon va Xiva xonlari bilan ham urushlar olib bordi. U 1842 yilda Qo‘qonga yurish qilib uni egalladi. Ammo, bu paytda Xiva

xoni Olloqulixon Buxoro chegaralariga hujum qilganligini eshitgach, Qo‘qonga o‘z noibini qoldirib orqaga qaytishga majbur bo‘ldi. Amir Nasrullo o‘z qo‘shinlari bilan Xivaga yurish qilib, Xazoraspni qamal qildi. Ammo, mag‘lubiyatga uchrab qaytib ketishga majbur bo‘ldi. Amir Nasrullo o‘z hukumronligi davrida O‘ratepa va Xo‘jand uchun Qo‘qon xoni bilan to‘xtovsiz urushlar olib bordi. Buning natijasida shaharlar qo‘lda-qo‘lga o‘tib ko‘pgina vayronagarchiliklar kelib chiqdi, talon-talojlik avj oldi. Manbalarga ko‘ra, Qo‘qondan Keshgacha bo‘lgan barcha mamlakatlarni bo‘ysundirgan amir Nasrullo Buxoroning amaldagi oxirgi mustaqil hukmdori bo‘lib qoldi. Amir Nasrullodan so‘ng taxtga uning o‘g‘li amir Muzaffar(1860-1885 yy.)o‘tirdi. U mang‘itlar sulolasidan bo‘lgan to‘rtinchi amir bo‘lib, uning 25 yillik hukumronlik davrida juda ko‘p voqyealar sodir bo‘ldiki, ulardan eng ayanchlisi – Buxoro amirligining Rossiya imperatori vassaliga aylanishidir[6] Amir Muzaffar o‘z hukmronligining dastlabki yillarida ulamolarga deyarli e’tibor bermadi, ular bilan biror-bir masala yuzasidan maslahat ham qilmadi. Ammo, 1868 yilda amir ruslardan mag‘lubiyatga uchragach, ulamolarga yon berishga majbur bo‘ldi. Chunki ulamolar mahalliy aholini ruslarga qarshi kurashishga da’vat etgan edilar. Lekin fursat qo‘ldan boy berilgan edi. Ulamolarning xalqni ko‘tarishi ham, amirning o‘g‘li Katta To‘ra (Abdumalik), Kitob va Shahrisabz beklarining sa’y-harkatlari ham besamar ketdi. Zirabuloq yaqinidagi jangda mag‘lubiyatga uchragan amir Muzaffar ruslar tomonidan tuzilgan shartnomaga imzo chekishga majbur bo‘ldi. Unga ko‘ra amir O‘ratepa, Jizzax, Zarafshon vohasi hududlaridan mahrum bo‘ldi, rus hukumatiga 125 ming tillo miqdorda tovon to‘laydigan bo‘ldi hamda Buxoroning Rossiyaga vassalligini tan oldi. Amir Muzaffar hukmronligi davrida amirlik hududlari ancha qisqardi. Bunga avvalo rus bosqini sabab bo‘lgan bo‘lsa, katta qiyinchilik bilan buyso‘ndiriligan Shahrisabz va Kitob bekliklari yana Buxoroga buysunishdan bosh tortdilar. Undan tashqari, ruslarga to‘langan katta tovon evaziga amirlik xazinasi bo‘shab qoldi.

Amir o‘z xazinasini to‘ldirish uchun qozilar va raislarga aholidan turli xil yig‘imlar yig‘ishga ruxsat berdi. Chunki bu yig‘imlarning katta qismi turli sovg‘alar va in’omlar tariqasida xazinaga kelib tushardi Amir Muzaffar o‘g‘li Abdulahadni taxt merosxo‘ri deb e’lon qildi va o‘sha yili uni Rossiya imperatori Aleksand Aleksandorovichning taxtga o‘tirish marosimi tantanasiga qatnashish uchun Moskvaga jo‘natdi. Podsho Aleksandr III ga Buxoro yulduzi ordeni topshirildi va Abdulahad haqiqiy taxt vorisi sifatida Rossiya tomonidan tasdiqlandi. 1883 yilda esa amir Muzaffar Rossiya imperiyasining I-darajali Muqaddas Anna ordeni bilan taqdirlandi. Arxiv ma’lumotlariga qaraganda, bu mukofotni Buxoroga imperiyaning nufuzli amaldorlaridan biri – general-mayor, knyaz Vitgenshteyn boshchiligidagi maxsus elchilar guruhi olib kelgan. Amir Muzaffar. 1885 yil 31 oktyabrda kasallik tufayli vafot etadi. Uning o‘g‘li amir Sayyid Abdullahad 1885-1910 yillar Buxoro amirligi taxtini boshqardi. Abdulahad 14 yoshidan boshlab Karmana beki etib tayinlangan. Rus sayyohlarining ma’lumotlariga ko‘ra u Karmanada juda oddiy kun kechirgan. 1885 yil 4 noyabrda amir Muzaffarni Buxoro arkida oq kigizga o‘tirg‘izib, taxtga o‘tqazish marosimi bo‘lib o‘tdi. Amir Abdulahad sayohat qilishni yaxshi ko‘rgan. U turli yillarda Moskva, Sankt-Peterburug, Kiyev, Odessa, Yekaterinaslov, Boku, Tiflis, Botumi, Sevastopol, Bog‘chasaroy kabi shaharlarda bo‘lgan. Amir har yili Kavkazda, Qrim yoki Yaltada dam olgan. Uning hukmronligi davrida qiynoqlar, o‘lim hukmi va eng dahshatli jazo, Buxorodagi Minorai Kalondan tashlab yuborish man etilgan. Amir Abdulahad davrida amirlikda mis, temir, oltin qazib chiqarish, telefon liniyalari va temir yo‘llari qurilishi,savdo faol rivojlantiriladi. Abdulahad amirlikdagi harbiy kuchlarga alohida e’tibor bergan. Yoshlik chog‘idayoq bo‘lajak amir o‘z garnizonida harbiy mashqlar o‘tkazib, Karmana qal’asini yaxshi harbiy holatda tutgan.1895 yildan boshlab Buxoro amirligida militsiya xizmati yo‘lga qo‘yilgan. Keyinchalik ham amir Abdulahad o‘z qo‘shinini harbiy tayyorgarligini oshirish va zamonaviy qurollantirish uchun

ko‘pgina ishlarni amalga oshirgan.[7] etmay qo Amir Muzaffar 1910 yil 22 dekabrda buyrak kasalidan vafot etgach 1911 yil yanvarda uning ikkinchi o‘g‘li Sayyid Mir Olim taxtga o‘tiradi. Olimxon 1893-1896 yillarda Peterburgda ta’lim olgan. Undan so‘ng avval Nasaf viloyatiga, keyin esa Karmanaga hokimlik qilgan. 1911-1920 yillar Buxoro taxtini boshqargan amir Olimxon Buxoroda sovet hukumati o‘rnatilgach Afg‘onistonga chiqib ketdi va 1944 yil Qobulda vafot etdi**.** **Amirlikning hududi, ma’muriy tuzilishi va aholisi.** O‘rta Osiyo xonliklari ichida Buxoro amirligi alohida mavqyeiga ega bo‘lgan, katta hududlarni egallagan davlat edi. Manbalarga ko‘ra, XVIII asrning o‘rtalariga kelib Buxoro amirligi hududlarida birmuncha o‘zgarishlar sodir bo‘ladi. Bu davrda Buxoro hukmdorlari o‘z tasarruflarida Buxoro shahri va uning atrofidagi Vobkent, G‘ijduvon, Qorako‘l, Vag‘oza tumanlari, Qashqadaryo va Miyonqol vohalarini saqlab qololgan edilar. Xo‘jand, Toshkent, Hisor vaqti-vaqti bilan esa G‘uzor, Shahrisabz, Nurota, shuningdek Amudaryoning o‘ng sohilidagi Balx, Andxay, Maymana, Badaxshon va Shibirg‘onlar ham Buxoroga vassal bo‘lishiga qaramay unga itoat ‘yganlar.Siyosiy parokandalikning asosiy sababi – so‘nggi ashtarxoniylar davridagi o‘zaro kurshalar, markazdan qochuvchi kuchlar mavqyeining o‘sishi edi. XVIII asrning ikkinchi yarmidan boshlab, ya’ni mang‘itlar sulolasi hukmronligi o‘rnatilgach, Buxoro amirligi yana asta-sekin mustahkamlana boshlaydi. Shu asrning 70-80 yillariga kelib Buxoro amirligining markaziy hududini Samarqand va Buxoro shaharlarini o‘z ichiga olgan Zarafshon vohasi tashkil qilar edi. XIX asrning boshlariga kelib Buxoro amirligi hududiga Zarafshon hamda Qashqadaryo vohalaridan tashqari Surhon vohasi, Hisor, Xo‘jand, O‘ratepa, Panjikent kabi aholi zich joylashgan tumanlar, Janubiy \

## Xulosa

O‘zbekiston davlatchiligi tarixida Buxoro amirligi davlatining ham o‘z o‘rni va mavqyei bo‘lib, mang‘itlar hukmronligi davrida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayotda qator yuksalishlar bo‘lib o‘tdi. malakat iqtisodiy jihatdan qudratli va siyosiy jihatdan mustahkam emas edi. Ko‘p hollardagi iqtisodiy tanglik, siyosiy beqarorlik, o‘zaro nizolar XIX asrning ikkinchi yarmida davlatning katta hududlarini Rossiya tomonidan bosib olinishiga sabab bo‘ldi. Buxoro amirlari 1920 yilga qadar Rossiyaga vassal holatda taxtni egallab turdilarx

**Foydalanilgan Adabiyotlar.**

1. 3-bob. Buxoro amirligi, O‘zbekiston tarixi 8

2. "Buxoro amirligi" *O‘zME* Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil

3.Ahmedov B.A. *O‘zbekiston tarixi manbalari*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2001. – B. 45.

4. Azamat Ziyo. *O‘zbek davlatchiligi tarixi*. – Toshkent: Sharq, 2000. – B. 112.

5. Bartold V.V. *Turkiston mo‘g‘ullar istilosi davrida*. – Toshkent: Fan, 1990. – B. 78.

6. Mukminova R.G. *XVI–XVIII asrlarda O‘rta Osiyo tarixi*. – Toshkent: Fan, 1991. – B. 134.